

VINDICIÆ
Supremi Dei Dominii,

(Cum Deo) initæ

S I V E
T H E S E S

Aliquot, & Thesium *Instantia*
oppositæ nuperæ

Doct. Audoeni Diatriba,

D E
JUSTITIA PECCATI
VINDICATRICE

Quoad

Exercitium ejus Necessarium; Fusioris, Ea de Re Disputationis (si Tanio viro videbitur cum Theologastro subrustico in amicam Arenam descendere) Fundamentum futuræ: Quibus adjecta sunt nonnulla Responsionum specimina ad D^{ris}. Argumenta Hac ex Parte militantis; una cum novis aliquot Argumentationum Modis, pro Sententia Audoenianæ adversa, hic, illic, p^{er} re nata interspersis.

AUTHORE
THOMA GILBERTO,
Evangelii ad Egmondenum apud
Salopjenses Ministro.

L O N D I N I,
Apud J. MARTIN & JA. ALLESTRYE,
M D C L V.

2174.13

OLIVERO

*Angliæ, Scotiæ, Hybernæ, &
Regionum inde undique
dependentium (Dei Gra-
tia) Protectori.*

A*ldoenum Vestrum* (multo
Nomine *Clarissimum*)
hæc exercet Palæstra; Nec
celfitudinis Vestræ Patro-
cinium superbe ambit, sed Actionis
literariæ Nomine meo (me licet in-
scio) in Servum institutæ, *Domini*
veniam supplex (pro More) rogat.
Servum (fateor simul, & gratulor)
de *celfitudine Vestra Ecclesia Dei to-
ta, & Republica* universa (præsertim
Literaria) præclare Meritum: In
Hujusmodi tamen Servum currant
Iubeatis. Iustæ Disputationis Le-
ges; & dum hinc *Supremi Dei Do-
mini* in Peccato sine *satisfactione*

remittendo *Prærogativa*; Iustitiæ
inde *Vindicatricis* Naturalis, & in
dispensabilis ad Punendum Obligatio strenue (pro utriusque nostrum Virili) asseritur; ne *Supremi Vestri Domini* pro *Disputationis* statim exitu *Prærogativam*, sed Ius tum tandem de Successu Iudicium, Interponatis: Vbi & Successus Certaminis, & *sententia Iudicis* (in aliis omnibus Victoris, Censoris hisce Bellis merito sedentis) *Audoeni* Partibus faventiores, minime merentem (immo una faventem) habebunt, modo vel Authoritatis Sacrae, vel Rationis solidæ *Evidentia* testatoribus factis; Nulla enim Sententia est, cui, quam huic *Audoenia* nã, ægrius simul consentiam, & melius tamen cupiam. C. V. Reipublicæ Prosperitati Protegendæ, Proteolandæ; Ecclesiarum paci Conciliandæ, Conservandæ; Pietatique Promovendæ, Propagandæ, Antichristi

sti denique Ruinæ accelerandæ (si
non consummandæ) longum Su-
perstitem, & Sospitem esse Iubeat,
& Cælesti demum Diademate (ter-
restris Securam) omnium labo-
rum Exantlatorum *Mercede Coronet*
Deus: Intimis ista Votorum Medul-
lis insident

Celsitudinis Vestræ

Junii 15 dabam
Cestrum eo vo-
catus a specta-
tissimo Do. Do.
Henrico
Cromvello
Maximi Pater-
ni Pietatis Pru-
dentia & Vir-
tutis Exempli
felicissime E-
mulo

Indignissimo plane, sed Fide-
lissimo una Servo

THOMÆ GILBERT.

Viro

Viro vere Venerando

JOHANNI AUDOENO

S. Theologiæ Doct. Celeberrimæ Academiæ Oxoniensis Procancelario, Ædificque Christi ibidem Decano, Doctissimo Justitiæ divinæ Peccati Vindicatricis Vindicatori.

T Alis enim Adversarius (peritura
ra aliqui Scriptiuncula (Patroni mihi, & vice Colendus,
& Nomine compellendus venit:
Quicquid hic uspiam emicet Veritatis, quin
Propitius tuebitur Patronus, nullus ambigo;
Quodcunque occurrat Erroris, quin
mordacis in illud, crenam calami strenuus
stringat Adversarius.

---Sternatque fera sub Acumine Penna, nullus renuo: Equiorem vel sic Expertura est
misella isthac Exercitatiuncula Antagonistam, quæ iniquiores Amicos ad Prelum una,
Præliumque non suadentes modo, sed & cogentes conqueritur; Næ Illi vim Scripto
apertam minus, at veram intulerunt Authori Animos neutiquam addiderunt, quippe
qui probe perspectum habet, qualis Vir
siet, quocum in hac Controversia sibi Res
est

est (In universo scilicet, Pulvere Scholastico Exercitatus.)

Haud tamen Andoene Clarissime, decimum jam mensem (quod Operosiorum Tuorum Negotiorum. Moli totum imputandum, Tibi ignoscendum cupio) sine levissimo, in Gravissima Controversia, Responsionis honore Tecum pressa, impressa tandem Chartulae Honorificam magis exporrectam Tibi resutanda Ansam agre fero; Vel Ecclesiae Dei à chalybe nostro, & silice (in tanto Theologiae Apice) expressum Veritatis ignem invideo: Iacta est Amicae adhuc Contentionis Alea, eoque utinam utrinque usque Spiritu agatur, ut in quacunque Partem dubia adhuc acclinet Victoria, in Deum Veritatis, pro qua contenditur, Ecclesiae, & nostrum utriusque in Veritate simul, & Charitate Edificationem, in solidum redundet Successus Gloria: Ita precatur

Dabam Eg-
mondense
Junii 23. 55.

Omnium indignissimus, qui cum Andoeno in Arenam Committeretur

THOMAS GILBERT.

A D

A D
L E C T O R E M
P R Æ F A T I O.

AVdoeni Doctissimi plus quam Animadversiones plus quam vererer, nisi omnia mea haud difficile Veritatus, & in Obsequium. Subjuganda, & in Compendium (etiam cum Nominis mei Dispendio) emancipanda plus quam Sperarem: Legentium turbam (quam Nomen advocabit Audoenianum) inter alias suas (in Materiam, Methodum, Modum Scribendi) Animadversiones, hanc etiam rogatam velim (quod facile injussa animadvertent Lectorum Pars Lectior) isthac à me nondum Prelo adornata, nedum primitus meditata fuisse. Illorum tantam aliqua, quæ mihi ad manum habui Clarissimo (uti spoponderam) Vindicatori (pro ea, quæ indignum me dignatur Necessitudine) privaris inter nos (super Partem Diatribæ Posteriores de Necessitate Egressuum Iustitia Vindicatricis) disquisitionibus ventilanda, ita apporrigenda non Verecundabar.

Hæc eadem quorundam Virorum pie Doctorum

Etorum Impete primum, Authore invito;
 correpta; dein, improvise, fraude in Prelum
 subrepta in lucem prodeunt, ab illius utero,
 partu adeo prematuro, exclusa ut mihi hinc
 importune rogato, coactim aliunde avvocato
 vix suppetat ista praefandi (ne vix quidem
 praecogitandi) Copia: Mitius tamen bonis
 hisce, & Eruditus Viris succenseo, quoniam
 Impete prorsus Amico peracta sunt omnia,
 & pia (si qua alia) Fraude; quippe qua
 Apicem adeo in se momentorum (& in uni-
 versam fere Theologiam radiosum inde un-
 dique futurum) altius eventilandum & Ve-
 ritatem exim clarius elucidandam sperant,
 utinam & inveniant; Praecipue Absoluta
 Necessitatis Iustitiae Divinae Peccati Vindi-
 catricis Vindicias plenius praestitas citra om-
 ne, Supremi Dominii inde Captivi praeju-
 dicium: Iustis suis basibus statuminatum Va-
 dis Necessitatem, sine ruitura statim Pos-
 sibilitatis Discrimine: Prudentem Vindica-
 torem ita Socinianis Substraturum, ne Ar-
 minianis unus Gratificaturum; ne Metapho-
 ricus Erroris (Naturalis ad instar) Oceanus,
 quanto longius ab uno littore injectis Argu-
 mentorum Molibus recurrere cogitur; in al-
 terum tanto longius superbiori fluctuum im-
 petu

petu irrumpere praesumat: Ad hac, quod cum Socinianis ipsis Subtilioribus, Ideoque (ut in alijs Venenosis se res habet) malignioribus Hæreticis Rationem agendi spectant Norunt qui Castra sequuntur, & (cujus inter Arma non siluerunt Musa) Audoenus, Immane quantum Oppugnatoribus gratificantur, qui ista infra protensiores Opificiorum lineas concludunt Intervalla, quibus tuendis impar, non sufficit Militis Numerus: Sed Illius vel Prudentia vel Acumini Prajudicatum nolim, qua Magna certe praestiterunt; Majora immo Miranda, Quodcunque genus praestitura, si non omne una genus Negotiorum Molibus, & Montibus premeretur.

Advertat Lector Benevolus literas N. A. ad Marginem adaratas suppeditatam Novi Argumenti Materiem indigitare; & in hanc, de qua contenditur, omnemque aliam Veritatem (una cum Amicis Colluctatoribus) à Spiritu Veritatis Praeunte, & Prae-lucente adductus Valeat.

Etiam Opere in parvo Typographo
sæpiusculè, quam fas sit somnus ob-
repsit, ad hæc præcipua benevolus
expergiscatur Lector.

PRæfat. ad Lect. pag. 2. lin. 11. pro *Momentorum*
leg. *Momentosum*. lin. 23. pro *unus* leg. *una*.

EXERCIT. Pag. 6. lin. 3. *Post 2 supple Instantiæ.*
pag. 9. lin. penult. leg. *Authoritate*. ult. *advocanda*.
pag. 10. lin. 6. leg. *Momentosum*. pag. 13. lin. 8 leg.
Transgressorem. pag. 16. lin. 13. leg. *Vindicantem*, iterum-
que præsto. lin. 23. *Supremi*, lin. antepenult. leg. *cum*.
pag. 23. lin. antepenult. leg. *à potestate*. penult. leg.
panæ.

T H E S E S

Aliquot, & Thesium *Instantia* oppositæ nuperæ *Doct. Audoeni Diatriæ*, de *Justitia Peccati vindicatrice* quoad *Exercitium* ejus *Necessarium*; Fusioris, Ea de Re *Disputationis* (si *Tanto viro* videbitur cum *Theologastro subrustico* in amicam *Arenam* descendere) *Fundamentum* futuræ: Quibus adjuncta sunt nonnulla *Responsionum* specimina ad *Dris. Argumenta* Hac ex Parte *militantia*; una cum novis aliquot *Argumentationum* *Mediis*, pro *Sedtentia Audoeniana* abversa, hic, illic, pro re nata interspersis.

1. T H E S E S.

1 **D**eus Est, & Deus Agit, utrumque (pro utriusque *Ratione*) *Perfectissime*:

2 Agit Deus vel *ad Intra*, vel *ad Extra*:

A 2

3 De

- 3 De perfectione Essendi & Agendi *ad Intra*, est *Neceſſitas*, eaque *Absoluta*:
- 4 De perfectione Agendi *ad Extra* est *Libertas Absoluta*:
- 5 Libertas hæc Agendi *ad extra Absoluta* ſecum comparatur *Neceſſitatem Conditionatam* (ut ſe allis Agendi perfectionibus contemperet) eamque ex parte

1 { *Agentis ſolum*,
 vel {
 2 { *Agentis ſimul, & Modi Agendi.*

2. INSTANTIÆ.

I Generales.

- 1 Deus Mundum Condidit Libere *Libertate absoluta*, utpote qui *absolute* potuit, non *condidiſe*.
- 2 Mundum condidit *neceſſario neceſſitate conditionata*, ex parte.

I A-

1 *Agentis* solum *Hypothesi* sc.
Decreti, hac de re, *Divini*;
 perfectione *Agendi*, nempe
Libertate absoluta perfectioni
Agentis, *Immutabilitati* di-
 vina sic morem gerente,
 per necessitatem conditiona-
 tam sibi commixtam,

2 *Agentis* simul, & *Modi A-*
gendi, *Sapientia* putes (in-
 ter alia) *Divina*; Nam uti
 ratione *Immutabilitatis*, non
 potuit, non condere mun-
 dum, cum semel *Condend-*
um decrevisset Immutabilis
 prius, *natura*, quam libe-
 re decernens *Deus*; & (post-
 quam decrevisset) *Immu-*
tabilis prius *Moraliter*, quam
 Libere *Condens*; Ita ratio-
 ne *Sapientia* non potuit,
 non sic condere, *Sapienter*
 nimirum, quippe, qui *Es-*
sentialiter prius *Sapiens*,
 quam Libere vel *Condens*,

vel condendum decernens.

2. *Speciales* (ad propositum usque deducendæ) *Libertatis absoluta* cum *necessitate conditionata* temperatæ ex parte, *Agentis* simul, & *Modi Agendi* :

1 Deus mundum, adeoque *Hominem* creavit *Libere*, *Mundum* adeoque *hominem Bonum* creavit *necessario*, *necessario* prius *Bonus*, quam *Libere* creans :

2. *Homini bono* condito *Legem positivam Libere* dedit, datæque *Sanctionem* insuper *Pœnalem* libere addidit; *Legem ipsam Positivam*, legisque *Sanctionem Pœnalem Sapientem* utramque, & *Iustam* dedit *necessario*, *necessario* prius *Sapiens*, & *Iustus*, quam *Libere Legislator Deus* :

3 *Hominem Legem Positivam prævaricantem* secundum *Pœnalem* ejus *Sanctionem* Deus (*Absolutus Dominus*)

minus) *Indicat libere* (*Iustus Iudex*) *Iuste* *Judicat necessario* ; *Sanctione* *pœnali legis neutiquam* *Obligante* *Deum*, qui *Supra Legem* est, & *San-* N. A.
ctionem legis (ipse *Legislator*, & *absolutus Dominus*) *ad Sententiam* *juxta* *Pœnalem legis Sanctionē ferendam* ; *sed hominem prævaricantem infra* *Legem sancitam ad se hujusmodi Sen-*
sentia (si *Deus ut Iudex ferat*) *Subji-*
ciendum : *Idem in Legum natura viola-*
tarum ad pœnam obligatione statuend-
um judico, & *in me* (sicubi opus
fuerit) *demonstrandum* *Recipio* :

4 *Sententiam denique juxta le-*
gem (*Judicii normam*) *juste latam*
Deus (ut *absolutus Dominus*) *exequitur*
Libere (ut *Iustus Iudex*) *Iuste* *exequi-*
tur necessario ; *Sententia Dei*, ut *Iu-* N. A.
dicis, non *obligat Deum*. ut *absolu-*
tum Dominum (adeoque *supra sen-*
tentiam) *ad pœnam secundum sen-*
tentiam inferendam, *sed hominem*
(infra sententiam) *ad pœnam istius-*
modi ferendam, si modo *Deus in-*
ferat.

Neque hæc *notio* in tanto negotio tanti mecum meritò habenda *Doctissimum Vindicatorem* tantum latuit, quin *Hac* in *ipsa Diatriba* (diversa licet instantia) usum ejus, non adeo infælicem, est, Illi quod gratulor; Deus (inquit ille) loquitur *libere*, *vere* loquitur *necessario*; Deus (inquam ego) peccantem *plectit libere*, peccantem *Inste* *plectit necessario*; *libere* intelligo *Libertate Antecedente*, ita ut (seposito decreto) posset non *plectere*:

Libertas (Vindicatoris) Concomitans mihi minus placet, utpote in *Scholis* non solum nimis *peregrina*, verum etiam faciem præ se ferens *Inventionis* de *Industria Excogitata* ad frangendam invidiam *Libertatis Antecedentis* in hoc, quod præ manibus est, *genere Agendi* ad *extra*, Deo ademptæ:

Videat autem (moneo) *perspicacissimus vindicator* (eoque satius, ne *Theses* forte nostras nimis causetur
fu-

supervacaneas) annon *Libertas* hæc
Concomitans, quanta, quanta est (ut
 ab Illo explicata) tota æque conve-
 niat *Modo*, non solum *Intra se A-*
gendi, sed *in se* etiam *Essendi*, divi-
 no, ac *Modo* huic *Agendi* ad *Extra*
 peccati sc. *Vindicatrici*?

Actiones Dei ad *Intra*, *Genera-N. A.*
tio Filii, *Spiratio Spiritus Sancti*,
Intellectio, *Amor sui ipsius*, annon
 sunt Actiones *Agentis Intelligentis*,
 & *Voluntarii*, non *Irrationalis*, &
bruti? *Essentia Dei*, estne *Essentia*
Entis alterius, quam *Intelligentis*, &
Voluntarii? Immo ipse *Intellectus*, &
Voluntas Dei, non sunt *Ipsissima Dei*
Essentia?

3 *Responsionum Specimina*

Sententia tua quod spectat *confir-*
mationem, duobus potissimum in-
 nititur *Argumentorum Momentis*,
Scriptura sc. & *Rationis*, *Veteris Ec-*
clesiæ Authoritati in subsidium *Ti-*
bi advocandæ supersedendum duxe-
ris,

ris, utpote, quam è contrario *Partibus Tuis* fluentem noveras *universam*.

Primum quod attinet *Momentum* (maximè semper habendum *Momentorum*.) Quid hac in parte possit, vel non possit Deus, *Sacra* silent *Litera*, quid velit solum, vel nolit, edocent; *Paucos*, sed *præcipuos* consulamus *Locos*.

1 *Styli illius Majestatis* pleni *Exod.* 34. *Justitiæ* v. 7. *Anctarium* describit Deum, qui nullo modo *absolvat* fontes, ut *Judex*; non qui nullo modo *absolvere possit* ut *Dominus*, *Nomen* in gloriosa illa *Nomen-clatura* repetitas primas tenens.

2 *Deut.* 4. 24. ut & *Heb.* 12. 29. Deum, dum *Ignem* vocant *Consumentem*, qualis adversus peccatores *Actu sit* non qualis esse non posset indigitant: *Ignem* fateris Ipse (cum *Clarissimo Twisso*) *Intelligentem*, & *Rationalem*, non *Irrationalem*, &
Bru-

Brutum; Qui vero *Ignem* illum *Bru-N. A.*
tum & Irrationalem Dan. 3. *Cohibuit*
ne Actum suum exereret in tres illos
 Principes Judaicos, illæsa interim
Naturali illius *Potentia*, quippe, qua
 in Projectores (non magis in se
 combustibiles) sævitum est, seip-
 sum *Ignem Rationalem & Intelli-*
gentem continere nequit, ne pecca-
 tores aliquos (pro quibus *Iustitia*
 suæ *Satisfactum* non est) consumat,
 sarto, tecto *Naturali* interea *Iusti-*
tia Attributo, Ardoremque in alios
 nihilo magis in se combustibiles
 (prout lubet) emittere?

3 Ad Rom. 1. 32. *facilius* forsan
 esset, quam pertinentius de *Iure*
Dei multis commentari, si in Tuam
 τὸ δικαιοῦμα τοῦ Θεοῦ (per *Juris Dei*)
Ineerpertationem concederem; τὸ Θεοῦ
 enim *Genitivum* existimarem *Effi-*
cientis, non *Subjecti*, Conformiter
 τὸ δικαιοῦμα τοῦ Θεοῦ *Jus Dei*, non *In Deo*,
 sed *A Deo*, *In homine Ius* scil. *Natu-*
ræ exponendum; Adeoque idem
 hic loci τὸ δικαιοῦμα τοῦ Θεοῦ quod cap. 2.

V. 14. Τὸ ἵππον οὐ νόμον γεννῶν ἐν ταῖς καρ-
 διαῖς αὐτῶν; *Sensum*; Ethnicos *Inditam*
 sibi A Deo *Natura Legem* tam nefario
 violantes *gnaros* se morte dignos
 reddere (*Lege naturali* non ad *obe-*
dientiam solum, sed (ea non præsti-
 ta) ad *pœnam* etiam *obligante*) Inde
 tamen non sequitur *Neccessario Necef-*
sitate Absoluta eos, prout digni sunt,
 morte, qua digni sunt, à Deo ple-

N. A. *Ætendos*; Quid enim? cum *aliquarum*
Legum naturalium obligatione ad
obedientiam, nullarum ad *pœnam* *dis-*
pensari potest? (Perpendant quo-
 rum interest) Annon novi etiam ar-
 gumenti istis saltem insit pondo.
Meriti hic *Braduardina* (Aptitudi-
 nalis, vel Actualis) *Doctissimus Vin-*
dicator monendus non est; Pecca-
 tum *pœnam mereri* (quod fieret for-
 te, si nulla *legem pœnalis* armasset
Sanctio) Peccatorem (post *legem*
Comminatione sancitam obligari ad
pœnam ferendam, Tota ubique al-
 tum clamat Scriptura; Deum ip-
 sum (*Legislatores*, & *Absolutum Do-*
minum) obligari ad *pœnam inferen-*
dam,

dam, altum apud *Scripturas* Silentium, & *recta* (ni fallor) reclamationem *Ratio*.

Prima Ratio Palmaria ab odio Dei adversus peccatum ducta meum non cogit *Judicium*: *Legis Transgressionem*, ipsumque adeo (qua talem) ejus *transgressorum* odio habet Deus, idque *necessario*, odio *simplicis Displacencia*, & *Improbationis*, ut è regione *Legis observantiam*, ipsumque adeo ejus *observatorem necessario* amat *Amore simplicis Complacencia*, & *Approbationis*; *Egressus* tamen vel hujus *Amoris*, vel illius *Odii necessarii* non sunt:

Odio hostili, vel *Inimicitia* (cujus *Necessarii* sunt *Egressus*) eoque composito (vel *in personam redundante*) peccatum *necessario* non prosequitur Deus; uti *Amore Benevolentia* (odio hinc *hostili*, vel *Inimicitia* è regione opposito) non *necessario* prosequitur obediens, & *Morigeros*; *Alias Gratia remuneratrix* (uti non est *N. A.*
mi.

minus Deo *naturalis* ita) non esset minus quoad *Egressus necessaria* (quod vindicator ægre videtur concessurus) quam *Iustitia Vindicatrix*; præsertim cum ut *Divinum* adversus peccatores *odium* apud *Diatribam* (*Hostile* hoc certe intelligentem) nihil aliud sit quoad *Affectum*, quam velle *punire*, quoad *Effectum*, quam *ipsa punitio*; ita *Amor Benevolentia* verlus obsequentes (servata Contrariorum proportionem) nihil aliud esse debet quoad *Affectum*, quam *voluntas remunerandi*, quoad *Effectum* quam *ipsa remuneratio*.

Mecum (& juxta mecum hoc in Apice sentire *Diatribam* satis compertum habeo) Dei *Amor benevolentia*, & *odium* hostile primas suas radices altiores multum agunt, utpote *Supremi Domini Actus Liberrimi*; *Amor* ille *Electivus*, *odium* hoc *Reprobationis Decretum*, (ad Rom. 9. 11, 11, 13.) *odium* hoc peccatum (à *Libero Dei Arbitrio permittendum*, non à *Libera Dei gratia remittendum*) *Con-*
se.

sequens sibi habens (ut *Amor* ille obedientiam salvificam à libera Dei gratia elargiendam sibi *Effectum*)
 Quod ideo *Diatribista* animadver- N. A.
 tendum suggero , ut novum inde *Argumentum* oriundum subolfaciat,
Deus pro absoluto suo dominio Libere
potest nondum peccatores existentes odio
hostili prosequi , Ergo (pro eodem etiam
dominio) *Libere potest* jam peccatores
 existentes odio *hostili* non prosequi.

In gloriam suam , ut in seipsum
 (quod secundum Tecum principale
 Rationis munimentum est , amore
 Deus fertur necessario , sed eam , quæ
 Secum Eadem est , Gloriam ; Internam
 nimirum , & Essentialem , Externam
 non item , & Manifestativam , quæ
 Deus non est , sed *Creatura* Dei In-
 creata scil. illius gloriæ creatum .
 απάντως .

Vllam autem hoc genus gloriam
 sibi conciliare velit , nolit Deus , il-
 li Integrum est , Cujus velit Attribu-
 ti , quo modo , & quousque Liberum ;
 nec

nec *unius* glorificatio, *Alterius* non sic glorificati *Interna*, (quacum abunde sibi satisfactum est) *Gloria* fraudi foret; Si homo à primæva Creationis Integritate *defectionem* non fecisset, *Iustitia remunerantis*, & *beneficentia divina* emicuiſſet inter homines *Gloria*, non utique *Iustitia punientis*, & *Misericordia parcentis*; Facta *defectione* (omnibus utrinque fatentibus) in omnes sine *Satisfactione Iustitiam Dei* (ut *Iudicis*) *Vindicationem*, glorificandi *Anſa* præeto illi erat, quidni etiam *Parcentem Dei* (ut *absoluti Domini*) *miseri-*
cordiam? Potuitne *Iustitiam* demonstrare *sine misericordia*? *Misericordiam* sine *Iustitia* simul demonstrata non potuit? vel utramque denique *Iustitiam* ſimui, & *miseri-*
cordiam, Illam aliquos (pro *naturali Illius exigentia*) puniendo, Iſtam aliis (pro *Supremo dominii prærogativa*) parcendo: Quæ *gloria* *Attributorum* in genere, & in ſpecie 1 *Iuſtitia* (tum ejus conſideratio in *Argumentis* minus principalibus reſumenda veniat) à dif-

cri-

crimine vindicandæ ; hic dicenda
sufficiant.

Sanctitati secundò *Gloria*, constare potuisset sua ; 1. *Antiqua* illa *Sanctitatis* homini primùm communicatæ *illibata* Deo constitisset *gloria* ; etiam cum homini, *Sanctitatis* illius, culpa sua disperditæ, merito incubuisset *ignominia* ; *Novam* deinde acquirere potuisset, 1. *Renovata* illius suæ, in Peccatore, *Imaginis*, 2. *Destructi* inde *Corporis peccati*, contrariæ istius (*sua*) *Imaginis* *Satanæ*, salvo interim existente, immo inde futuro, Peccatore (quod in hac forsàn controversia *Considerationis* usque adeo contemnendæ non est) utramq; hanc suam *Sanctitati gloriam*, & *renovata imaginis* & *destructi peccati* (*poteestate absoluta*) conciliare potuisset Deus sine *Christi merito*. Ergo (ut hoc *Respon-* N.A.
sionis momentum *argumenti* etiam pondus habeat) *misericiordiæ* itidem *Parenti suam*, siq; *Christi Satisfac-tione*.

B

Nec

Nec 3. (uti *Vindicatori* videtur) *Supremo* suo *dominio* caderet *Deus*, si hominem *prævaricantem* punire *libere* nollet, cum *Iuste* posset, sed si punire *non posset Iuste*, cum vellet *libere*; hoc plane *dominii dispendium*, illud non tam *dispendium esset*, quam *Exercitium*.

Neque *Pæna* ita est *obedientiæ* apud *Deum* *vicaria*, ac si *dominium* per peccatum illico *amitteret*, per N.A. *pænam* tandem *recuperaret*; Alias toto, *peccatum inter*, & *pænam*, temporis interstitio (cujus *moderamen libero Dei arbitrio* permittit *vindicator*) *Deus* non esset *creaturæ peccatricis* N.A. *Dominus*; adeoque nec *pænam Iuste* unquam (abrogato prius per peccatum *dominio*) propter *peccatum irrogare* posset.

In *ordinem* fateor, cogitur *Peccator* per *pænam*, in *ordinem* sc. *voluntatis Dei* *minantis* per *pænam*, qui recessit ab *ordine voluntatis Dei* *mandan-*

danti per peccatum; non in ordinem
voluntatis Beneplaciti, quippe quem
 extra peccando *vagatus* non fuerat,
 sed *voluntati* huic semper *dominatrici*
 factus est *Servus*; etiam cum *volunta-*
ti præcepti, maxime seipsum *rebellem*
 faciat (Rom. 2. 19.) *voluntas Dei N.A.*
mandans determinat *obedientia* no-
 stræ *debitum* (quid sc. *officii* facere
debeamus) non *præstationis eventum*
 (quid videlicet *Officii Gratia Illius*
Adjuvante reipsa faciemus) *Volun-*
tas Dei Minans determinat *Pœna* no-
 stræ *debitum* (quid nempe *Supplicii*
 pro *Officio* non præstito ferre de-
 beamus, non *Punitionis Eventum*
 (quid nimirum *Supplicii Iustitia Il-*
lius Infligente reipsa feremus) U-
 triusque *Eventus Determinatio Vo-*
luntatem penes est *Decernentem*. Nec N.A.
 luculenta satis *Ratio* se mihi adhuc
 in *Mentem* gerit (*Doctissimus Dia-*
tribista facile fortassis suggeret)
 Quid minus Deo concedenda sit
Supremi Dominii Exercendi copia
 in *Peccato* sine *Succedente Satisfactio-*
ne Remittendo, quam in eodem si-

ne *Præcedente Culpa Permittendo* (ut in *Primo Primorum Parentem Peccato*)

Ad Hæc quod Voluntatem Signi spectat, Homo Legem Transgrediendo non *Abrogat*; Ideoque Legi adhuc *Obliganti Obedientiam* etsi N.A. non solvat, debet tamen; Quod est *Subjectionis*? Deus autem Peccatum absque *Satisfactione* Condonando; etsi *Pœnam* (pro *Misericordia*) non Irrogaret, Irrogare tamen (pro *Iustitia*) Posset; Quod utrumque est *Dominii*.

Ad *Caput* (quod vocas) *Rei*, *Rationem Mortis Christi Indispensabilem* miror à Nobis postulatam, qui *Ipsam Christi Mortem* (Potestate Dei Absoluta.) *Dispensabilem* contendimus; *Rationem Sufficientem* (Rationi tantorum *Myfteriorum*, ut miselli *Homunciones* reddendæ Sufficimus) ni Reddamus, Causa cadamus:

I. Suf.

I Sufficientissima (& supra omnem Rationem) (*Ratio est, Dei Voluntas* :

Sufficientissima 2 Ratio est *Iustitia Divina Exigentia*, nisi per *Supremum* (ita loqui liceat) *Supra regularetur Dominium*, vel nisi Deus *Supremum* eousque *Dominium*. Interponat (*Quod tamen aliquodque Interpositum est, ut quam ex seipsa Satisfactionem Iustitia exigeret, in Christo adipisceretur*) *Quod* argutæ etiam Tuæ Interrogatiunculæ Responsum velim; *Quomodo* ista *Actione Demonstrari* poterat ea *Iustitia*, quæ istam non *Exigeret*?

Sufficientissima denique (ut alias taceam) *Ratio est, Quod* tot attributorum *Gloriosissimi Radii in Vno Christo Crucifixo* una colluceant, *Quorum* unus alias, vel alter, *sparsim, & languidius* forsan oculos nostros percussisset:

Profundissima I *Sapientia* in hanc
Salutis *Methodum* per Christum in-
veniendi.

Supremum 2° *Dominium* Peccata
Electorum Omnia in Christum *Spon-*
sorem Fæderis Constitutum *Trans-*
igendo (cum vero non magis *Hanc*,
quam *Hujus Pœnam*, pro non ma-
gis *Hac*, quam *Hujus Obedientia* non
præstita, & *Lex* minetur, & *Iusti-*
tia ideo de se requirat; Quid cum
N.A. *Persona* magis, quam *Pœna* per *Sup-*
remum Dei Dominium *Dispensari* po-
tuit?)

Summa 3° *Iustitia Vindicatrix* de-
bitam omnibus istis *Peccatis Pœnam*
à Christo *Sponsore* Exigendo:

Suavissima 4° *Misericordia* parcens
Reatum æternæ mortis *Peccatori-*
bus istis propter Christi *Satisfactionem*
Condonando:

Beatissima postremo *Iustitia Remu-*
nera-

*neratrix æternæ Vitæ Premio Pec-
catores Illos propter Christi Meri-
tum Donando.*

Argumentorum, quæ *Superioribus*
Principalibus Te subjunctorum ais,
utrique *Veritatis* (sic vocas) parti
confirmandæ satis idonea 2^m solum
& 5^m *Necessitati Egressuum* firmatori
faciendæ satis idonea velis; Ad i-
storum igitur utrumque (quia ejus-
dem pene Momenti) *Iunctim*, si non
(ut Proponis) *Strictim*.

Iusti, inquis, *Judicis* non est *Fa-
cinorosos* pro *Beneplacito* dimittere:
Judicis, fateor *Terrestris*, qui *Legem*
Judicio, *Potestatem* *Judice* *Superi-
orem*; *Injuriarum* in *Republi-
cam*, aliasve *Personas*, non in se-
metipsum *Judicium*; *Impunes* si li-
bitum, *Impios* etiam (quod in se
est) dimittere necessum, habet:
Judicis, diffiteor, *Cælestis*, cui æque
Liberum est *Potestate* *Peccati* sine
Merito, ac *Pœna* sine *Satisfactione*
missos facere, *Suæ* proprium cau-

ſæ Judicium *Iudiciaria* *Supremi* in-
 ſuper *Dominii* *Prærogativa* *Aucta* *Po-*
teſtas. *Qua* *Ratione* ex *Hypotheſi*
Voluntatis *Dei* ad loquendum *Libe-*
re, *Veritas* ſua ſibi *Lex* eſt ad lo-
 quendum *Vere*; *Ea* etiam ex *Hypo-*
theſi *Voluntatis* *Dei* ad *Punien-*
dum *Libere*, *Iuſtitia* ſua ſibi *Lex*
 eſt, ad *Puniendum* *Iuſte*: Adeoque
 ad 5^m.

Cauſa *Adequata* *Puniendi* ſimpli-
 citer eſt *Voluntas*; *Cauſa* *Adequata*
 debitæ in *Puniendo* *Proportionis*
 ſervatæ, eſt *Iuſtitia*; *Cauſa* *Adequata*
Puniendi ad debitam *Proportion-*
em eſt *Voluntas* *Iuſta*: Simplex *Pu-*
nitio non eſt (ut ſic) *Iuſtitia* *Eſ-*
 N. A. *ſectus* pro ſe; Alioquin nulla *Pœ-*
na *Injuſta* eſſe poſſet; quæ tamen a-
 pud *Tyrannos* frequentiffima uſu
 venit; qui *Nimiam* exercendo *Pœ-*
nam, *Nullam* exercent *Iuſtitiam*; *Nimia* (omni procul dubio) non
 eſt *Terminus* *Diminuens* *Pœna*, ſed
 debitæ in *pœna* *Proportionis* ſer-
 vandæ:

Un-

Unde invalidæ videntur, quæ hic, aliasque sæpius *Diatriba* vel neſtuntur, vel inſinuantur *Conſequentia*; *Deum* ſcilicet *Injuſtum* fore, *Injuſte* Agere (& huiusmodi) ſi *Peccatum* impunitum dimitteret: Sic *Agendo* (vel potius non *Agendo*) ſecuturum concedo, *Deum* non *Acturum Juſte*, hoc eſt, *Juſtitiam* ſuam non ſic *Exerturum*; *Injuſte Acturum*, ſive *Exerturum* ſic *Injuſtitiam*, nondum ſumus *Concedendo*: Quod ut clarius adhuc eluceſcat.

Sicut ſe habet *Deus* (hac ſaltem in Parte) quoad *Juſtitiam Remunerantem* in *Premiis Conferendis*; Ita & quod ad *Juſtitiam Vindicantem*, in *Pœnis Inferendis*: Jam vero conferre *Premium* debitum eſt *Juſtitia Remunerantis*; conferre, quando non debetur, aut *Majus* conferre, quam *Debetur*, non eſt Hoc *Genus Injuſtitia*; ſed (*Alterius Attributi*.) In alios *Beneficentia*, in miſeros

N. A. *feros Misericordia* ; Non conferre, quando debetur , aut Minus conferre, quam debetur, solum (si in Deum caderent) essent hujus Generis *Injustitia*.

In Pœnis pariter inferendis ; debitam Pœnam inferre est *Iustitia Vindicantis* ; Non inferre quando debetur, aut Minorem inferre, quam debetur, non est hujusce Generis *Injustitia*, sed (Alterius Attributi scilicet) *Misericordia Parentis*, Pœnam inferre, quando non debetur, aut, quam debetur, *Majorem*, solum essent (si in Deum caderent) hujus *Injustitia* Generis :

Ullam autem inter *Sacro-Sancta* hæc *Dei Attributa* (seu in Naturis, siue in Egressibus suis) ingratam comminisci luctam ; Major esset cum *Blasphemis Socinianis Syncretismus*, quam à *Doctissimo Diatribista* (Accerrimo istorum *Hoste*, & plane *Malleo*) colendus.

Hæc habeo *Audoene Clarissime* suggestiunculas *Tibi* impræsentiarum

rum communicandas ; Plures fortassis impofterum , fi (pro *Candore Tuo*) Amice evocaveris; Sanctiffime Deum Testor Optione mihi facta , quænam omnium iftarum Opinionum quibus tota in *Re Controverfa* adhuc consentire nequeo , *Veritas Dei* effet ; Unam hanc , quam in *Doctiffima Tua* aftruis *Diatriba* præ omnibus aliis lubens eligerem ; quia tanti una effet in Perditiffimos iftos Hæreticos *Socinum, & Socini Sectatores* momenti. Ideoque obnixè Te Rogatum velim, fi quid ultra habes (ut habes certe) *Obligationi Dei Naturali ad Peccatum Puniendum* plenius confirmandæ, ne invid eas

*Profelyto etiam Tuo Paratiffimo
inde futuro*

THOMÆ GILBERTO.

Si

SI Veritati hoc in opere quantilocunque non fuisset unicæ intentus ;

1 Accuratiorem adhuc (post rejectam hinc JC^{rum}, Philosophorum inde & Scholasticorum) Justitiæ divisionem abs Te postulassem ; Hac , quam in *Doctissima Tua* instituis *Diatriba* ; Partis (ut mihi videtur) contra Totum divisæ Vitio laborante ; Nam ut *Iudicium Regiminis* , Ita *Iustitia Iudicii Iustitia Regiminis* , Pars est.

2 Opellam Tibi commendassem , attento Lectori ingratam minime futuram , in Argumento , quod ex suprema *Crellii* concessione , adversus *Crellium* oriundum duxeris , cum Sententiæ Tuæ complexione conciliando , quæ Pœnam ipsam *Vindicatrici Dei Iustitiæ* Vindicat , Pœnæ Modum , Gradum , Tem-

Tempus Consilio Voluntatis, vel Libera illius Constitutioni submittit: A Quo est Modus Rei, ab Eo & Res ipsa: Argumenti N. A. hujus (ad Hominem dicam an Rem etiam ipsam?) Sapientem Diatribistam verbo (præ unius Schemulæ Angustiis) monuisse, fat esto.

F I N I S.

